

Булінг в освітньому закладі. Шляхи його виявлення та попередження в ліцеї

Булінг (знущання, цькування, залякування) - це зарозуміла, образлива поведінка, пов'язана з дисбалансом влади, авторитету або сили. Булінг проявляється у багатьох формах - існують вербальна, фізична, соціальна форми булінгу, а також кіберзалякування (кібербулінг).

Що можуть зробити педагогічні працівники:

У закладі освіти вирішальна роль у боротьбі з булінгом належить педагогічним працівникам. Проте впоратися з цією проблемою вони зможуть тільки за підтримки керівництва ліцею, батьків, представників місцевих органів влади та громадських організацій. Для успішної боротьби з насильством у закладі освіти:

- усі члени навчальної спільноти мають дійти єдиної думки, що насильство, цькування, дискримінація за будь-якою ознакою, сексуальні домагання і нетерпимість у закладі освіти є неприйнятними;
- кожен має знати про те, в яких формах може виявлятися насильство й цькування і як від нього страждають люди. Вивчення прав людини і виховання миролюбства має бути включено до ліцейної програми;
- спільно з учнями мають бути вироблені правила поведінки у групі, а потім загальноліцейні правила, складені в позитивному ключі «як треба», а не як «не треба» поводитися. Правила мають бути зрозумілими, точними і короткими;
- дисциплінарні заходи повинні мати виховний, а не каральний характер. Осуд, зауваження, догана мають бути спрямовані на вчинок учня і його можливі наслідки, а не на особистість порушника правил;
- жоден випадок насильства або цькування і жодну скаргу не можна залишати без уваги. Учням важливо пояснити, що будь-які насильницькі дії, образливі слова є недопустимими. Реакція має бути негайною (зупинити бійку, припинити знущання) та більш суворою у разі повторних випадків агресії;
- аналізуючи ситуацію, треба з'ясувати, що трапилося, вислухати обидві сторони, підтримати потерпілого й обов'язково поговорити із кривдником, щоб зрозуміти, чому він або вона так вчинили, що можна зробити, щоб таке не повторилося. До такої розмови варто залучити ліцейного психолога та соціального педагога;
- залежно від тяжкості вчинку можна пересадити учнів, запропонувати вибачитися, написати записку батькам або викликати їх, позбавити учня можливості брати участь у позакласному заході; · учням треба пояснити, що навіть пасивне спостереження за знущанням і бійкою надихає кривдника продовжувати свої дії. Свідки події повинні захистити жертву насильства і, якщо треба, покликати на допомогу дорослих;
- потрібно запровадити механізми повідомлення про випадки насильства. Ці механізми мають забезпечувати учням підтримку і конфіденційність, бути тактовними;
- для успішного запобігання та протидії насильству треба проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

Психологічна просвіта батьків, проведення консультацій

Хоча навчальний заклад багато робить для того, щоб займатися профілактикою знущання і своєчасно справлятися з ними, батьки як і раніше краще за інших можуть навчити дітей запобігати і зупиняти прояви такої поведінки. Що можуть зробити батьки?

Багато учнів соромляться розповідати дорослим, що вони є жертвами булінгу. Якщо учень все-таки підтвердив в розмові, що він став жертвою булінгу, то скажіть йому:

- Я тобі вірю (це допоможе дитині зрозуміти, що Ви повністю на її боці).
- Мені шкода, що з тобою це сталося (це допоможе дитині зрозуміти, що Ви переживаєте за неї і співчуваєте їй).
- Це не твоя провина (це допоможе дитині зрозуміти, що її не звинувачують у тому, що сталося).
- Таке може трапитися з кожним (це допоможе дитині зрозуміти, що вона не самотня: багатьом її одноліткам доводиться переживати залякування та агресію в певний момент свого життя).
- Добре, що ти сказав мені про це (це допоможе дитині зрозуміти, що вона правильно вчинила, звернувшись за допомогою).
- Я люблю тебе і намагатимуся зробити так, щоб тобі більше не загрожувала небезпека (це допоможе дитині з надією подивитись у майбутнє та відчувати захист).

Не залишайте цю ситуацію без уваги. Якщо дитина не вирішила її самотійно, зверніться до класного керівника, а в разі його/її неспроможності владнати ситуацію, до завуча або директора ліцею. Найкраще написати і зареєструвати офіційну заяву.

Далі представлені поради, як потрібно справлятися з чотирма найбільш поширеними видами булінга.

1. Вербальний (словесний) булінг

Що це таке: це словесне знущання або залякування за допомогою жорстоких слів, яке включає в себе постійні образи, погрози і неповажні коментарі про будь-кого (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу, т. і.).

Характерні ознаки: учні, які зазнали вербального булінгу, часто замикаються в собі, стають вередливими або мають проблеми з апетитом. Вони можуть розповісти вам про образливі слова, які хтось вимовив на їх адресу, і запитати вас про те, чи правда це.

Що необхідно робити?

По-перше, вчіть своїх ехусд поваги. За допомогою власної моделі поведінки зміцнюйте їх в думці про те, що кожен заслуговує доброго ставлення, - дякуйте їм, хваліть друзів, проявляйте добре ставлення до працівників магазинів. Розвивайте самоповагу дітей і вчіть їх цінувати свої сильні сторони. А найкращий захист, який можуть запропонувати батьки, - це зміцнення почуття власної гідності і незалежності своєї дитини і його готовності вжити

заходів у разі потреби. Обговорюйте і практикуйте безпечні, конструктивні способи реагування учнів на слова і дії хулігана. Разом придумуйте основні фрази, які молода людина може сказати своєму кривдникові твердим, але не ворожим тоном, наприклад: «Твої слова неприємні», «Дай мені спокій» або «Відчепися».

2. Фізичний булінг

Що це таке: фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування полягає у багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним чином.

Приклад: учня привселюдно стягують з стільця.

Характерні ознаки: коли це відбувається, багато учнів не розповідають своїм наставникам про інцидент, тому необхідно стежити за можливими попереджувальними сигналами і непрямими ознаками, такими як незрозумілі порізи, подряпини, забої, синці, відсутній або порваний одяг, часті скарги на головний біль і біль в животі.

Що необхідно робити? :

Якщо ви підозрюєте, що вашого учня піддають фізичному насильству, почніть випадкову розмову - запитайте, як справи в групі, що відбувалося під час обіду або на перерві, по дорозі додому. На основі отриманих відповідей з'ясуйте у підопічного, вів хтось себе образливо щодо нього. Намагайтеся стримувати емоції. Підкресліть важливість відкритого, постійного зв'язку учня з вами, батьками або практичним психологом чи соціальним педагогом. Документуйте дати і час інцидентів, пов'язаних зі знущаннями, відповідну реакцію залучених осіб та дії, які були зроблені.

Не звертайтеся до батьків хулігана (хуліганів), щоб вирішити проблему самостійно. Якщо фізичне насильство над вашим учнем триває і вам потрібна додаткова допомога за межами ліцею, зверніться в місцеві правоохоронні органи. Існують закони про боротьбу з залякуванням і домаганнями, які передбачають оперативні коригуючі дії.

3. Соціальний булінг

Що це таке: соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, будь це трапеза за обіднім столом, гра, заняття спортом або ж громадська діяльність.

Приклад: група дівчат в кабінеті обговорює вечірку у вихідні та обмінюється фотографіями, не звертаючи при цьому ніякої уваги на одну дівчинку, яку учні вирішили не запрошувати, вдаючи, що її не існує.

Характерні ознаки: стежте за змінами настрою цієї дитини, її небажанням підтримувати участь в компанії однолітків, і більшим, ніж зазвичай, прагненням до самотності. Дівчата частіше, ніж хлопці, відчують соціальну ізоляцію, невербальне або емоційне залякування. Душевний біль від такого виду булінгу може бути таким же сильним, як від фізичного насильства, і тривати набагато довше.

Що необхідно робити? :

Використовуйте виховні години, щоб поговорити з учнями про те, як пройшов їх тиждень. Допмагайте їм у всьому шукати позитивні моменти, звертайте увагу на хороші якості юнаків та юначок і переконайтеся, що вони знають, що є люди, які їх люблять і завжди готові подбати про них. Зосередьтеся на розвитку їх талантів та інтересів до музики, мистецтва, спорту, читання і позашкільних заходах, щоб ваші вихованці могли будувати взаємини поза професійним ліцеєм.

4. Кіберзалякування.

Що це таке: кібербулінг полягає в звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні і неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень в соціальних мережах.

Приклад: хтось розміщує в соціальних мережах наступний текст: «Петро повний невдаха. Чому хтось взагалі з ним спілкується?! Він же гей».

Характерні ознаки: стежте за тим, чи проводить ваш учень тривалий час в Інтернеті, під час навчального процесу, спілкуючись в соціальних мережах, чи буває при цьому сумний і тривожний. Навіть якщо він читає неприємні повідомлення на своєму телефоні або планшеті, це може бути його єдиним способом соціалізації. Також звертайте увагу, чи є в учня проблеми зі сном (виглядає сонним), чи просить він залишитися вдома, або відмовляється від улюблених занять.

Що необхідно робити? :

Повідомлення образливого характеру можуть поширюватися анонімно і швидко, що призводить до цілодобового кіберзалякування, тому спочатку встановіть ліцейні правила користування гаджетом.

Будьте в курсі популярних і потенційно образливих сайтів, додатків і цифрових пристроїв, перш ніж ваші учні почнуть використовувати їх. Скажіть їм про те, що, якщо вони піддаються кіберзалякуванню, вони не повинні втягуватися, реагувати або провокувати кривдника. Замість цього учням необхідно повідомити про це вам, щоб ви змогли роздрукувати провокаційні повідомлення, включаючи дати і час їх отримання.